UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01477842 7

СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 135

ПЈЕСМЕ

Алексе Шантића

PG
1418
S33
A17
1911

Српска књижевна задруга
[Redovna izdanja]

135 СРПСКА КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА 135

Алекса Шантић

ПЈЕСМЕ

БЕОГРАД
ШТАМПАРИЈА САВЕ РАДЕНКОВИЋА И БРАТА
1911

PG
1418
S33A17
1911

604953
30.3.55

ПЈЕСМЕ

ПРОЛОГ
ПОД ВЕРИГАМА
ПОГАШЕНЕ ЗВИЈЕЗДЕ
ПОД ЈЕДРИМА
СА МОЈИХ СТАЗА
ХУМКЕ
ТОПЛА ОГЊИШТА
СЛИКЕ И ВИЗИЈЕ
СА НЕРЕТВЕ

Пролог

ПРОЛОГ

У раном добу, када, с чежња тајних,
Трепери душа, с њоме сам се срио
На изворима гора завичајних...

У њеној руци пун је кондир био
Сунца... Ја клекох... И докле ме грије
Њен поглед, ја сам жедан сунца пио...

У души зачух слатке мелодије
И све ми сјајем чудесним заблиста,
Мило и топло, као нигда прије...

Завјеса спаде... И Љепота чиста
Указа ми се на своме олтару,
Под сплетовима лаворова листа...

И ја затрептах у срећи и жару,
И видјех гдје се горе уздрхтане
Облаче тихо у дугину шару...

Пуне рубина повише се гране,
И ко̀ да широк један вео сјајни
Покри висока гребена и стране...

У раном добу, када, с чежња тајних,
Трепери душа, с њоме сам се срио,
На изворима гора завичајних...

Од оног часа њезин корак мио
Ја свуда чујем и све мислим на њу
И с њом у срцу носим свијет цио...

Ноћу, кад мјесец топи се по грању,
Она ми дође на доксат кô неки
Шум тајни... Мирно, у чудном трептању,

Уза ме сједне, и њен вео меки
Шушти уз моје бокоре доксатне,
Кô сребрн шушањ звијезда далеки'...

Пуна доброте тихе, благодатне,
Пружи ми руку и кô сестра права
Прича ми своје приповјести златне...

Знаш ли звук харфе када подрхтава
Од слатке чежње?.. Тако дршћем и ја
На сваки глас јој до разданка плава...

У зору оде. Тамо, гдје се свија,
Са маковима црвеним, раж здрела,
И звони поздрав раних мелодија:

Стане и мотри на убога села,
На колибице, где магла блиједа
Покрива суха раденичка чела...

Пошље је видим, пење се и сједа
На хладни гребен и гори, с врхунца,
Очима сузним моју земљу гледа...

Одем ли тамо, гдје под грањем бунца
Сребрни извор, нађем је гдје бдије
Над љиљанима пуним златна сунца...

Сиђем ли доли, језеру, гдје вије
Мирис јасмина̂ и љубица скори',
Видим гдје, на́га, руком пљеска, бије,

И као ра̂на зора када зори,
Њезино тијело, од сунца и росе,
У сребрнијем таласима гори...

О, како мило шуште њене косе
Под ореолом, и мени се чини,
Негдје на златну планету ме носе...

Гледам и стрепим... Шуморе јасмини,
Свилене птице слећу из гнијезда;
И моја душа над њом, у висини,

Лепрша, пуна дуга и звијезда...

Под веригама

МОЈА ОТАЏБИНА

Не плачем само с болом свога срца
Рад земље ове убоге и голе;
Мене све ране мога рода боле,
И моја душа с њим пати и грца...

Овдје у болу срца истрзана
Ја носим клетве свих патња и мука,
И крв што капа са душманских рука,
То је крв моја из мојијех рана...

У мени цвиле душе милиона...
Мој сваки уздах, свака суза бона,
Њиховим болом вапије и иште...

И свуда гдје је српска душа која,
Тамо је мени отаџбина моја —
Мој дом и моје све мило огњиште...

ОСТАЈТЕ ОВДЈЕ...

Остајте овдје! Сунце туђег неба
Неће вас гријат кô што ово гије!
Грки су тамо залогаји хљеба
Гдје свога нема и гдје брата није...

Од своје мајке ко ће наћи бољу?
А мајка ваша земља вам је ова.
Баците поглед по кршу и пољу,
Свуда су гробља ваших прадједова...

За ову земљу они бјеху диви,
Узори свијетли што мријети знаше...
У овој земљи останите и ви,
И за њу дајте врело крви ваше.

Кô пуста грана кад јесења крила
Тргну јој лишће и покосе ледом,
Без вас би мајка домовина била, —
А мајка плаче за својијем чедом.

Не дајте сузи да јој с ока лети,
Вратите јој се у наручја света!

Живите за то да можете мрети
На њеном пољу гдје вас слава среча!

Овдје вас свако познаје и воли,
А тамо нико познати вас неће...
Бољи су своји и кршеви голи
Но цвјетна поља гдје се туђин креће...

Овдје вам свако братски руку стеже,
У туђем свијету за вас пелен цвјета...
За ову земљу све вас, све вас веже: —
Име и језик, братство и крв света!...

Остајте овдје! Сунце туђег неба
Неће вас гријат кô што ово грије!
Грки су тамо залогаји хљеба,
Гдје свога нема и гдје брата није...

СЕОБА

Пусто ли ћеш бити, Невесиње равно,
Расадниче Српства, колијевко лâвâ!
Пусто, јер се, ето, сели племе славно, —
А наша будућност, гдје је она?... Спава...

Вјеровасмо у њу кô у свети живот
Василија светог, што клонуле снажи...
Вјеровасмо у њу кô у вјечни живот,
Вјерујући у вас, о, орлови наши...

А сад вјера наша умире и гасне...
Мутно око гледа у небо без зрака...
Пред иконом плачу јавор-гусле јасне,
Јер остаде земља без својих јунака...

Браћо, зар вас душа ни мало не боли?!
Зар вам није жао ових поља равних,
Гдје се једно море наше крви проли,
И гдје леже кости отаца нам славних?!...

Зар вам није жао, на огњишту оном
Гдје вас огањ гријô, што ће туђин бити?!.

Што ће наше горе погребнијем звоном
Одјекнути тужно, а ми сузе лити?!..

Ил' не знате да је издајство јунаку
Оставити земљу гдје га мајка роди?!..
Оставити брата, без снаге, у мраку,
С невољама дугим да сам борбу води?..

О, не дајте, Срби, да Вукова љага
Окаља вам образ, чист ко̀ сунце неба!
Не идите, браћо, од роднога прага,
Јер мученој земљи мученика̀ треба!...

Треба мушке снаге и витешких рука,
Треба Обилића и слободних ла̀ва...
Треба ваше смрти и вашијех мука,
Јер, тамо, далеко, наша зора спава...

ГОРО МОЈА...

Горо моја, ко те тако љуто клео?...
Горо моја, зашто црни носиш вео?...

„Остала сам пуста... Остала сам сама...
Све соколе моје побила је тама...“

Из дубине твоје мене зима бије,
Не чујем ти више појање ко прије...

„Хладно иње паде наших празних дана,
Па моји славуји одлетише с грана...“

Све си, ето, рођа!... Камо круне с врха? —
Ко ти вите јеле и борове скрха?...

„Мени глухо небо посла вјечне јаде,
Под сјекиром туђом све ми благо паде...“

А камо ти вйле покрај бистрих врела,
Да полете летом преко наших села?...

„Нестало је снагâ, јунакâ и крилâ...
Више срцâ нема, па нема ни вила...“

МУЗИ

Горе нам плачу... Јауци су чести...
Устај и црну одежду обуци.
Свијетли путир понеси у руци
И крепком вјером мој народ причести.

Молитвом топлом гњев Бога укроти,
И тражи милост напаћеној груди...
С мученим робљем мученица буди
И с њиме ступај крсту и Голготи...

У поља наша Искариот уђе...
И њиве наше постадоше туђе...
И на нас паде губа и ругоба...

Устај и пођи. Јауци су чести...
Пред тешким часом мој народ причести,
Крвав кô сунце нек сине из гроба...

МИ ЗНАМО СУДБУ...

Ми знамо судбу и све што нас чека,
Но страх нам неће заледити груди!
Волови јарам трпе а не људи, —
Бог је слободу дао за човјека!

Снага је наша планинска ријека,
Њу неће нигда уставити нико!
Народ је ови умирати свикô,
У својој смрти да нађе лијека...

Ми пут свој знамо, пут Богочовјека,
И силни, као планинска ријека,
Сви ћемо поћи преко оштра кâма!

Све тако даље, тамо, до Голготе,
И кад нам мушке узмете животе,
Гробови наши борће се с вама!..

НА УБОГОМ ПОЉУ...

На убогом пољу мога завичаја
Не чује се пјесма веселља и жетве,
Само шум жалосни робиње Неретве
Хладан вјетар носи преко пуста краја...

Овој земљи Господ среће дао није,
Притискô је јадом и чемером дугим...
Док се сунце рађа народима другим,
Нас студена зима раздире и бије...

О, зар није доста невоље и туге
И сурова пута што реже и боде?!.
Вај, узаман море наше крви оде...
Моја јадна земљо, ми смо и сад слуге...

Гдје су наше муке?!. Гдје су наше жртве?!..
Зар не чује нико, све јаче и јаче
Крв наших отаца како љуто плаче,
И како се тресу оне кости мртве?!.

Тешко нама!.. Ено, туђин се весели,
И сва блага наша отима и хара...

И Бог му помаже и њиме се стара,
А наш црни сељак црна хљеба жели...

На убогом пољу свога завичаја
Он не пјева пјесму весеља и жетве...
Само шум жалосни робиње Неретве
Хладан вјетар носи преко пуста краја...

ПОД ОСТРОГОМ

Спокојно ћути манастир и спава.
Малени торањ стражари и бдије
И доли мирно тече Зета плава.

Још пуни мјесец на видику није,
Одблесак први тек полако зâрî
Врхове кршâ. Тихо. Само вије

Притајен вјетар из грмова стари'.
Но, док под храстом од стољетних дана,
Преда мном ватра кô јутро се жари

И црвêн баца по рачвама грана:
С кивота мирног сјај чудесни сину,
И сребрн блесак паде преко страна. . .

И видјех, уз крш свети отац мину
(На челу тешку имао је бору),
И сав се златан врх Острога вину.

Пјесма звијездâ зачу се у хору,
И видар бола у одежди стану,
Погледа, тамо, према Дурмитору —

Клекну и поче да моли, и кану
Суза му једна... Као нигда прије,
Затрепта небо дршћући, и грану

Пун крвав мјесец... И болом што бије,
Јекнуше љуто сва гребена горња...
И кô срце једно с рана дубокије',

Жалосно звоно зацикта са торња...

ПРОЛАЗЕ ДАНИ...

Пролазе дани... Кô селице неке
Губе се они у дугоме низу.
И једном и ја почиваћу близу
Повјених врба, чемпреса и смреке...

Но моја душа насељу звијезда
Прхнути неће да одмори крила.
Остаће овдје, гдје је са мном била,
Па изнад грана и топлих гнијезда,

Родне ријеке, дубравâ и врелâ,
Кршева, поља и убогих села,
Гдје раштркане колибице стоје —:

С птицама она лепршаће лако,
И молити се, и чекати тако
На златно јутро Отаџбине моје...

Погашене звијезде

ЈЕДНА СУЗА

Поноћ је. Лежим, а све мислим на те —:
У твојој башти ја те видјех јуче,
Гдје береш крупне распукле гранате...

Мила кô златно небо пошље туче,
У тиху хладу старе крушке оне,
Сједе ти дјеца и задаћу уче.

Над шедрваном лептири се гоне,
И сјајне капи, са безброј рубина,
Расипају се, док полако тоне

Јесење сунце. И кô са висина
Оловни облак, по души ми паде
Најцрњи покров бола и горчина.

И кобна мисô морити ме стаде:
Што моја ниси и што смирај данâ
Не носи мени звијезде но јаде?...

Што моје баште осташе без грана
И слатка плода што рађа и зрије
На ватри срца?.. Гдје су јоргована

Вијенци плави?... Гди је клетва, гди је?...
Вај, вјетар хуји... А ја мислим на те,
И све те гледам, кроз сузу што лије,

Гдје береш слатке распукле гранате...

ПОЗНИ ЧАСОВИ

Кô каква слика лијепа из рама
У ове часе када чежња грије,
Ти мирно гледаш, наслоњена, сама,

С прозора свога. Тихо вјетар вије,
По твоме врту мјесечина пада,
Топла и блага, и руже ти мије

Сребром... Ти не знаш да преда мном сада
Ноћ друга стоји, пуста, као рâми
Без слика својих... Изнад глуха града,

Кô мртво око угасло, у тами,
Мјесец се диже и сјенке, без броја,
Улицом грну, и свака куца ми

Руком у прозор, како мине која...
Ти не знаш... Мирно, из свога гнијезда,
Гледаш, док вјетар суха стабла моја

Засипа прахом помрлих звијезда...

ПОД ЈАБУКАМА

Вечерње злато врх дрвета зâри
И пјесма жетве чује се из лука.
Испод јабука повјених и стари'
Ја самцат лежим раширених рука.

Нада мном виси плод крупан и зрео,
Пурпурно златан свија крте гране.
Мени је сада кô да гледам дане
Што их је давно скрио маглен вео...

Овако слатки и они су били —
Топли, лијепи, смијали се на ме,
У злату сунца, у зориној свили,
С небом гдје нису боравиле таме...

Ја пружам руке... И на рȁне груди
Савијам гране, и љубим плод здрели...
И чини ми се да твој образ врели
На уснама ми уздрхтаним руди...

СМИРАЈ

У страни звона преодника звоне.
Ко једна крупна јабука се спушћа
Црвено сунце, и за гребен тоне.

Стрмена шума постаје све гушћа,
Прозирни сутон обухвата гране,
И сањив пада по зрцалу ушћа.

Ријека шуми. Трске уздрхтане.
Пошљедна пјесма из гнијездâ звони,
И мека, топла, распе се и пане

По путањама... И док небо рони
Прву звијезду над тихом ријеком,
У мени расте грки пелен бони...

Ја сада мислим о добу далеком...
Мислим на ноћи, пуне хризантема,
На врт преливен мјесечином меком

И на звијезде што их више нема...
Уза ме боли пружили се моји
Кô мрки чопор пантерâ кад дрема...

Ја лежим, ево, кô рањеник који,
И док се губи звонâ јецај ледан,
Нада мном, драга, црни чемпрес стоји,

И повија се кô црн пламен један...

ПОКИДАЊЕ СТРУНЕ

И свршено је било... У велу и мекој свили,
Силазила си мирно низ степенице храма,
Под круном мирта... Сви су погледи на теби били.

Пред црквом жагор и тјеска. Као стијена сама,
Уз онај стари јаблан ја сам одвојен био
И ћутô... На моје чело студена падаше тама...

Уз мелодију чежње празнички дан је лио
Топло и благо сунце. Под гроздовима бехара
Мирисале су баште. Један је лептир хтио

На твоја слетити њедра, пун златних свијетлих шара...
И када пурпурни шећер просуше пред твоје скуте,
И складно свирачи вјешти, уз ћеманета стара,

Почеше топлу пјесму: још једном погледах у те,
И видјех, видјех ти очи, слатке и сунца пуне...
У мени све се сруши, ја смртне чух минуте,

И у дну душе моје прснуше златне струне...

ПОД ЧЕМПРЕСИМА

Под чемпресима тамним,
Уз једну пољску ријеку,
Кô сморен путник сам лежô
У рујном кукуријеку.
Из модре високе ражи
Грличин чуо се глас;
У злату вечерњег сунца
Сваки је рудио клас.

Мој поглед лутао је
По мору свилена класја,
Кад твоја мила ми слика
У пуној радости засја.
У твоје расуте косе,
Уз један мирисни дах,
Вечерњи пурпур је падô
Кô црвен и сјајан прах.

Уз пратњу лептира сњежних
И тихи шум са грана,
Ти, драга, ишла си мени
Кô срећа помрлих дана...

Вјетар је мрсио лако
По твоме њедру влас,
А за тобом је стизô
Грличин топли глас.

И док је тонуло сунце
За далек гребен плави,
Ја видјех у златном класју
Гдје друго сунце се јави —:
У ноћи очију твојих
Ти си ми носила дан;
На сусрет хтједох ти поћи,
Но бијах кô прикован...

И би ми кô да ме покри
С бехаром широка грана —:
Нада мном ти си била
Сва топла и насмијана...
Из твога осмјеха слатка
И жарка кô смирај сам,
По мени бијеле руже
Кô сњежни падоше прам.

Из вруће, високе, ражи
Грличин глас је звао,
У врху чемпреса старих
Пошљедни пламен је сјао.
Од среће ја бијах умро,
А ти, у љепоти свој,
Нада мном сама си стала,
Кô дивни споменик мој...

Но кад се из сна пробудих,
Студена зора је била...
О моја студена окна
Гавран је ломио крила...
И јад и мрачна туга,
У љутом чемеру свом,
Кô растопљено гвожђе
По срцу падаше мом...

ЈЕДНО ВЕЧЕ

Ја сам наслоњен на прозору био,
И гледô на друм, пушећи цигару.
Плавкасти дим се колебô и вио

У прамењима меким. По Мостару
Вече је своје рȳдо злато лила,
И кровови су дрхтали у жару.

Ти некуд прође. Уза те су била
И дјеца твоја, мале црнке двије,
Очију топлих. На теби је свила

Шуштала као вјетар када віје
У сухом лишћу бокора. Прах врео,
Што друм кô неко сиво платно крије,

Твој би скут, каткад, додирнô и мео.
У томе часу ја не гледах друго —
Вас гледах само, кроз вечерњи вео,

Све докле нисте свернули за ȳгô...
Кô из гнијезда, гдје све стȳдȅн дави,
Тад из мог срца једно јато дȳго

Рањених птица с цврку­том се јави,
И вама прхну... Сјен слазити стаде...
Мрак... У мој прозор, са висина плави',

Један црн лептир доплови и паде...

МРАЗ

Врхове брда сјај јутарњи жари,
Сребрна магла диже се са грма.
Високо шуме јабланови стари,
И поток тече као чиста срма.

Све се весели. Само неко плаче
Дубоко негдје, у мразу, у гробу;
Уздише, јеца, све јаче и јаче —
Зове ме да му олакшам тегобу.

О срце моје, ти ме немој звати,
Утјехе теби ја не могу дати...
Судба је твоја као судба ноћи,

Што вјечно лута да достигне сунце —
Прелази мора, пустаре, врхунце,
Но сунцу нигда, нигда неће доћи...

ПОД СУНЦЕМ

Позлаћено небо. Младо сунце грије.
Миришу љиљани и љубице модре.
Моје срце гори и све јаче бије,
Као да би хтјело да на свјетлост продре —

И, кô сморен путник дому гостопримном,
Са птицама лаким да полети с грана
У простор, у сунце, и поздрави химном
Ову благу светлост љиљанових дана.

О, да ми је вако да у души горе
Дуго зраци среће, радости и зоре,
А да нисам сужањ који сунца иште...

Но ја знадем добро —: с првом нотњом сјени
Одбјегнули јади вратиће се мени,
Као црне птице на своје ноћиште...

МОЈЕ ПТИЦЕ, ЗБОГОМ!

Славујн лаки! Када магла оде,
Прољеће златно затрепти у лугу,
Лептири први кад се скоро роде,
У моме врту запјевајте тугу!..

Ја немам више плавих јоргована
Ни ружа, да вас на састанак зовну...
Свијетли празник васкрснијех дана
Мени доћи неће кроз маглу оловну...

Како је негда сладак живот био!
Ја сам га жедан пуном чашом пио,
А сад ми тече са горчином многом...

Кô рањен галеб тако падам и ја,
И вал ме валу даје и разбија —
Ја тонем, ево... Моје птице, збогом!

Под једрима

ПОЗДРАВ

Кô жељну другу и са срцем брата,
О драго море, теби ширим руке!
И у дну груди ћутим топле звуке —
Златнијех птица распјевана јата...

Овдје се губи мој бол, моја туга...
Са твојих вала, гдје свјетлила роне,
Слушам ли како миле строфе звоне,
У магли душе затрепти ми дуга!

И вазда кад се са твојих ширина
Повратим дому уз поздрав галеба,
Ја драгој носим срце пуно неба,
Пуно корала, перла и рубина —

Сребрно јато у души се вије,
И шуме једра лађа раштрканих,
И талас пљуска, свијетли се, бије,
И ломи хриди бола нескрханих...

О драго море, теби ширим руке,
Пружам ти срце обрвано тугом...
Шуми и проспи твоје топле звуке,
И бол мој огрни перлама и дугом...

БОКА

Наша мила Боко, невјесто Јадрана,
Покривена небом кô од плаве свиле,
Љепша си од твоје приморкиње виле
И свијетлија си од њеног ђердана!

Никада се тебе нагледао не би'!
Но да ми је једно: да постанем валом
Сињега ти мора, па пред твојим жалом
Да вјечито шумим и да пјевам теби.

И да с тобом гледам на твој Ловћен плави!
Па једнога дана кад се Господ јави,
Кад орлови наши високо заброде,

И са твојих рука пану гвожђа тврда:
Да побједну химну слушам с твојих брда,
И да с тобом славим дан златне слободе!

РИБАРИ

Примите ме тамо на убогу лађу,
И незнана странца назовите другом.
На пучини сињој кад вас муке снађу,
И кад муње плану потамнелим кругом:

Ја ћу да се патим и да с вама страдам
И да кушам борбу са морем и небом!
Хоћу да се с вама и молим и надам,
Хоћу да се с вама истим храним хљебом!

И у мутне ноћи, када бура реже,
Када нимфе ћуте у морскоме биљу,
Ја ћу с вама вући ваше тешке мреже,

Да прекаљен тако, напором и радом,
Једном гордо пођем, с новом ватром младом,
Кроз маглу злих дана свом завјетном циљу!..

ХЉЕБ

Параброд спреман. Море се колеба.
Пошљедни пламен на западу трне.
Сутон се рађа и с јесењег неба
Полако пада на хридине црне.

Палуба пуна. Руке уздигнуте
Поздраве шаљу и рупцима машу.
У мноштву овом видим чељад нашу
Наслонили се на перваз па ћуте...

Земљаци моји, докле ћете, докле?
„Тамо, далеко!.. Јер нас усуд прокле,
И на нас паде тврда туча с неба“...

А зар вам није завичаја жао?..
„Жао је, брате... Бог му срећу дао...
Но хљеба нема... Збогом!.. Хљеба... хљеба“...

ВЕЧЕ НА ШКОЉУ

Пучина плава
Спава,
Прохладни пада мрак.
Врх хриди црне
Трне
Задњи румени зрак.

И јеца звоно
Боно,
По кршу дршће звук.
С уздахом туге
Дуге
Убоги моли пук —

Клече костури
Сури
Пред ликом Бога свог —
Ишту... Но тамо,
Само
Ћути распети Бог...

И сан све ближе
Стиже.
Прохладни пада мрак.
Врх хриди црне
Трне
Задњи румени зрак.

СУТОН

Једра црвене. Први сутон пао,
И море пљуска по хридима голим.
О, драго море моје, ја те волим,
И ја сам теби своју душу дао!

Од тебе нико милији јој није!
И она овдје, скривена од људи,
Вјечно, у ноћи и кад зора руди,
О хриди ове с валовима бије;

И рони у дно гдје корали стоје,
Па пуна сјаја и дугине боје,
Нимфама младим гола љуби њедра.

И као галеб диже се и броди,
Па пјева небу, сунцу и слободи,
И крилом бије валове и једра...

НОЋ

Укочила се. Ноћ, кô авет, страшна,
Запрла ногом у земљу а главом
У црни простор неба недомашна,
Па шиба вјетром и муњом крвавом.

Ломи се ваздух и хуји и јечи —
Океан сињи валом облак хвата.
На трошном броду задњи мрнар клечи,
И тешку судбу он види и схвата,

И моли Оца... Но још једном вода
Широким валом пљусну преко брода,
И чу се прасак и пошљедни јаук.

И слушај, негдје, ко да Господ плаче,
А ноћ се цери, и све више, јаче,
Небеса хвата као црни паук...

ХРИЗАНТЕМА

Ноћ је. Моја сјенка са мном тихо ступа
По обали овој гдје никога нема.
И док сребрн мјесец у мору се купа,
Ја у души ћутим мирис хризантема...

По овоме крају она често ходи —
Испод ових грана синоћ сам је срео;
И када са лица смаче танки вео,
У моме се срцу нова ватра роди...

Смијући се на ме све слађе и слађе,
Низ мраморне скале лакој барци сађе,
И стари је мрнар одвезе далеко.

Од онога часа ја мира не стеко',
Но лутам и сањам њу, што равне нема,
И у души ћутим мирис хризантема...

ВОЗАРЕ, ПОХИТИ...

Возаре, похити! Распни једро, ходи!
Одвези ме, тамо, на острво мирно!
Ко бијели галеб, низ море прозирно,
Нека лети барка!.. Вади ленгер, броди!..

Знадеш ли на жалу, крај кућице саме,
Гдје чемпреси шуме крунама погнутим?
Гдје врт један сања са ружама жутим?
Ондје с тугом слатком она чека на ме...

Кад ноћ плава слети, пуна тихе росе,
Ја ћу миловати свилу њене косе,
Уз бистру фонтену при сребреној луни...

Ено, сунце просу задњи сјај по води...
Возаре, похити! Распни једро, броди!..
Мјесечино грани!.. Хитри вјетре, дуни!..

МЈЕСЕЧИНА

Попадале сјенке. На жалу, гдје стојим,
Мрки чемпрес шуми врховима својим.

На овој стијени, близу мирне секе,
Осјећа се мирис кадуље и смреке.

Пружило се море ко свилено платно,
И у ноћи спава провидно и златно.

Једна лађа споро површину реже,
Стари рибар тегли за крајеве мреже —

И на меком сјају, као срма чиста,
У широкој прећи лов обилни блиста.

Негдје, у дну школа, плам црвени бије.
За врх мјесец тоне... Дан далеко није...

ЈУТРО

Плави дим избија с камених острва;
По једрима пада зоре ватра прва.

Уз домове ниске шуми чемпрес стари;
По које се окно полагано жари.

По обали мреже разгрћу рибарке,
На пијеску леже изваљене барке.

Негдје красна бије и мотика звечи,
И чује се стадо и жамор ријечи.

Сретнеш цуру коју, дигне очи модре,
Погледом те шине и у срце продре.

Галебови круже, блеска перје меко,
Погдјекоја лађа избија далеко.

Уз рапаве хриди таласи се попну,
Слани мирис пада по води и копну...

И све више једра као ватра горе;
У небу се чује мелодија зоре.

БАЈКА

Лежо̀ сам на жалу. Још у модром вису
Имало је небо једну звијезду златну,
И над луком друге видјеле се нису.

По растрту мору, ко̀ по меку платну,
Падали су први галебови. Нађе
Молитва је рана у звону и клатну

Јецала. Све гране, путање и међе,
Пјевале су пјесму. Мирисо̀ је здрави
Вријесак, и хриди све сиве и смеђе.

Ја сам гледо̀: тихо, ко̀ сан један плави,
Насмијана, топла, и ко̀ љиљан мио,
Окупана росом, она ми се јави,

И ступи ми. Један лептир, што је био
Пун златнога прашка, над њом разви крила,
Док је сребрн вео, титрајући, крио

Пурпур њеног тјела. Из коса ко̀ свила,
Из њедара њених, са лица и чела,
Падале су руже, и свака је била

Као крв црвена. И док се сврх села
Плава, танка пара у прамењу купи,
Она ми се пригну, па сјајна и врела,

Пољуби ме. И њен пољубац се упи
У сан мој, од златних нитâ што се плео.
Затим, насмијана, меком руком скупи

И подиже с траве свој прозирни вео,
И пође. Гдје сребрн талас о жал бије,
Један крупан лабуд чекô је и бдјео,

Лако, кô дах тихи што из палма вије,
На устремљена му она сједе крила,
И с њом лабуд крену што је мого прије...

Плану море, поста ко црвена свила.
Прогорјеше једра, све засја! И луком
Пловио је лабуд, а Зора је била

Обгрлила врат му ружичастом руком.

МОЈА ЉУБАВ

Овдје сам љубав сахранио своју,
У ово море плаво и прозирно
Гдје шкољке леже. Она сада мирно
Почива на дну... У тиху покоју

Гранама својим љубе је и грле
Корали рўди... Њезин се гроб свагда
Прелива сјајем чистога смарагда,
И шуми гласом чежње неумрле...

Гле, зраци јутра како њојзи роне!
И сваки дршће, продире и тоне,
И расипа се кō рубин, кō дуга...

Док овдје гори, више њена гроба,
Трепти и кружи боно, свако доба,
Сам један црни лептир — моја туга...

Са мојих стаза

УЗ ХРИДИ ЖИВОТА

Нису се на ме савијале гране
Са гроздовима топлих јоргована,
Ја нисам своје проводио дане
Уз меку пјесму и шум шедрвана...

Гдје магле мркну, гдје вихори косе,
И непогода громом туче свагда,
Гдје нема хлада, цвијета ни росе
Ни врела пуних дуге и смарагда —

Тамо сам ишô и ноћ бдио многу
Уз оне што их бол тресô и хватô...
По љуту кршу пео сам се Богу,
И знам да Богу благодарим за то.

И знам: што оштро рало дубље ријe,
Све љепша клица на свјетлило бије,
Оздо, из гроба, гдје се златна заче...

И знам: на сваки удар, кô хрид која,
Све љепше искре проспе душа моја,
Свијетла крила уздижући јаче...

ТРУБАДУР

Моје је небо, моје зоре плаве,
Мој пурпур ружа и глас из гнијезда...
Мој шум ријеке кад се часи јаве
С повратком тихим вечерњих звијезда...

У мени гори једна топла ватра,
И моје срце све чезне и љуби...
Снагу ми душе никада не сатра
Замахом хладним живота бич груби.

Горд сам и сретан што се вазда могу
Уздићи вечној Љепоти и Богу,
И Божјег срца бити један део.

Ја ћутим ватру свету и ријетку —
Моја је душа у своме зачетку
Обукла на се сунца златни вео...

ХАРФИ

Стазе су пуне љиљанових звона...
Повратак ружа и рођење дуге
Поздрави и ти, без бола и туге,
И сунцем огри своја њедра бона...

Овдје, уз поток, гдје се грмен сплео,
Пун љубичице и сребрне астре,
Болове наше нека тихо застре,
Кô стара гробља, заборава вео...

Ја хоћу пјесме, сунца и бехара!
Хоћу да пијем из пуна пехара
Радости! Хоћу, кô дуга над луком,

Да сјајан трептим уз глас твојих струна!..
Звони!.. Гле како, с јабукових круна,
Прољеће златно на нас маше руком!..

КОВАЧ

Ноћ мрачна и пуста. Мраз хвата и бије,
У чађавој изби кује ковач стари;
На домаку огња лице му се жари,
Низ космате прси зној потоком лије.

Под ударом снажним лете искре крупне
Кô да метеор расипа у ноћи.
И он, с тешким маљем у овој самоћи,
Изгледа кô символ снаге недоступне.

И док гладне душе мутне бриге гоне,
И крај блага ропћу, а не виде оне
Што се с крстом пењу преко оштре драче:

На његовом лицу тиха радост блиста,
И у души својој он осјећа Христа,
И рукама снажним замахује јаче. . .

ВЕЧЕРЊА ЗВОНА

Сморни зидари на скелама стоје —
Камење тврдо тешу тврди људи,
И чела им се опаљена зноје.

На руке, вичне и жези и студи,
На поштрапана кречом лица врана
И раздрљене космате им груди,

Пурпурне руже баца вече рана...
Тих облак један као да би хтјео
Слетити, црвен (кô крв уздрхтана),

И у свој свилен огрнут' их вео...
Кроза њ, свијетло, једно око бодро
Гледа их, трепти и сјај лије врео...

Први је сутон до улица продрô
И звона звоне са торњева свију.
Но докле звуци плину, и у модро

Губе се небо, с вјечним да се слију:
Гори, сврх масе што по граду грне,
Чекићи тврди о мраморје бију,

И гласи им се, кô пахуље црне,
Расипљу широм. Сваки дршће, плаче,
Јеца... И докле задња румен трне,

И гори трепти свјетлост вечерњаче:
Кô звона друга, под кубетом неба,
Ја чујем како чекићи све јаче

Звоне и моле: хљеба! хљеба! хљеба!

ПРОЉЕТНЕ ТЕРЦИНЕ

Набрекло дрвље младошћу и силом.
У сваком стаблу ја чујем гдје бије
По једно срце дубокијем билом —

И ћутим како пуни извор лије
Новог живота из сваког удара,
Што корјен тресе, буди га и грије.

Све цвјета, дише. Вијенце бехара
Повија вјетар и пахуље носи,
И свуда трепти прва, млада јара.

Блистају стране у сунцу и роси,
Избија лоза, соче здрави трси,
И лептир кружи по пољу и коси.

Мотика туче, и у голе прси
Сухог тежака душа неба вије,
И зној му купи... Одјекују врси —

Прољеће пјева. Но док Господ бдије,
И на свом топлом срцу земљу стиска:
Ја видим како један црв се вије —

Гмиже и пузи и полако гриска,
Овдје по долу и ту по врхунцу,
Травке и цвијет и корјења ниска —

Стабла и гране, заметак и трунцу
Сваку и гвожђе, земљу и кам голи...
И видим гдје се гладан пење сунцу,

И црвоточина златна пада доли...

ГОСПОЂИЦИ

Некада сам и вас на кољену цупкô,
И доносио вам слатке шећерлеме,
И љубио дуго ваше плаво тјеме
И чело и лице невино и љупко.

Но дани су прошли кô ријека нагла,
Кô тренутни снови, као пусте варке.
Сад на вашем лицу сјај младости жарке.
А на моме јесен и туробна магла.

Ја знам, ваше срце сада ватром гори,
Моје хладна зима окива и мори...
Ваше очи сјају кô два неба плава,

А моје су мутна као магле сиње...
Младост, љубав, огањ, све у гробу спава —
По косама мојим попануло иње...

ЧЕЖЊА

Гдје сте?!.. Ја будан на прозору стојим,
Наслоњен челом на стакло... Све спава...
Ноћ сјајна, кô да по окнама мојим
Полако шушти ваша коса плава...

У ове часе звијезда и снова
У вашу башту ја сам долазио:
Мирисао је јоргован и зова,
И мрки чемпрес повијô се тио...

У ове часе ви сте ружа били,
Ја лептир био што на цвијет пада...
Ах, ваше косе, очи, смијех мили,
И ваше тјело и лепота млада

Опише мене... Ми бјесмо у рају,
Јабуке слатке берући са грана...
Док славуј пјева и звијезде сјају,
И расипа се мирис јоргована...

Но све је прошло... Кô јаблан без росе,
Сам гинем сада и у чежњи стојим...
Ноћ сјајна, кô да свила ваше косе
Полако шушти по окнама мојим...

ЈЕСЕЊ

Прошла је бура, стишале се страсти,
И љубав с њима све је ближе крају...
Друкчије сада твоје очи сјају —
У њима нема ни силе ни власти.

Ја чујем, наша срца бију тише...
Твој стисак руке није онај први;
Хладан, без душе, без ватре и крви,
Кô да ми збори: нема љета више!

За друштво некад не бјеше нам стало,
О себи само говорисмо дуго;
Но данас, драга, све је друго,
Сада смо мудри и зборимо мало...

Прошло је љето... Мутна јесен влада...
У срцу нашем ни једног славуља...
Ту хладни вјетар свехле руже љуља,
И мртво лишће по хумкама пада...

НА ПО ПУТА

Остали су за мном баште јоргована,
Сјај пролећа мога, шум, пјесме и врела...
Студена ме јесен на по пута срела,
И по мени пада сухо лишће с грана...

Кó рањена птица, што би небу хтјела,
Отима се душа из оловних дана;
Али кобни вјетар граби је са страна,
Па се натраг тргне премрзла и свела...

Моји врти, више не чекајте на ме,
Вратити се нећу из студене таме
Свог живота... Сунце полагано гасне...

Хладни сутон пада... Ноћ све ближе иде...
Једну црну руку моје очи виде —
И ја чујем само удар тврде красне...

У СУМРАКУ

Хитри коњи фркћу. Моја кола нагле.
А тамо, далеко, у сумраку тамном,
Све се већма губе и остају за мном
Оштре, голе греде и туробне магле.

Све је пусто. Само, докле мирно тоне
Новембарско сунце, све ближе и ближе
За колима мојим грдна чета стиже: —
То су боли моји што ме с нова гоне.

О, ви сјенке мутне, ви авети живе,
Прођите се више сморена бјегунца!
Вратите се тамо, у облаке сиве! —
Ја хоћу живота! Хоћу среће, сунца!..

Но залуду вапај из прсију слаби':
Све поворка виша у маглама граби,
Као гладни пантер кад из грма срне.

И ја чујем како, широм страна стрми':
Њихов дивљи кикот продире и грми,
Кô хрид кад се руши у поноре црне...

ВЈЕРУЈ И МОЛИ

Вјерујe и моли!.. И пати и ћути!..
Је ли ти живот кô мутна ријека,
Знај, пошље њега на те слава чека
И вјечно царство и свијетли пути! —

Да! Ја вас чујем, апостоли свети!
Но моја душа да Истину сазна,
Да види гдје је Бог, Љубав и Казна,
Лута и блуди и у небо лети.

Куца и чека... Вапије и зове...
Но над њом само хладне магле плове,
Пуст, празан одјек враћа се са Трона...

И уморена душа пада доли,
И док у праху гомила се моли,
У себи Бога свог налази она...

МОЈА МОЛИТВА

Будите свети!.. Христову распећу
Ступајте мирно на лицу са маском!
Славите Оца са безбожном ласком,
Али ја с вама молити се нећу!
Молитва моја празан говор није,
Ни лажна кротост што пред крстом клечи...
Молитва моја није број ријечи,
Но освештани огањ што ме грије...

Кад у дну поља јутро ме затече,
Па чујем топло појање са грана,
И гледам како, у долини страна,
Ријека покрај златних жита тече;
Ил' када мило по брдима плавим
Вечери тихе блага црвен пане,
Па моје срце затрепти и плане,
Ја у те часе, знам, Господа славим!

Примим ли у дом онога што грца
У сињем јаду под студеним небом,
И утјешим га са сољу и хљебом
И огријем му ране ватром срца —

У светом чуству када силно горим,
Па руке ширим да загрлим свијет,
Све људе, земљу, сваки грм и цвијет,
У ове часе, ја знам, с Богом зборим. . .

Будите свети ! . . Христову распећу
Ступајте мирно на лицу са маском !
Славите Оца са безбожном ласком,
Али ја с вама молити се нећу ! . .
Молитва моја празан говор није,
Ни лажна кротост што пред крстом клечи. . .
Молитва моја није број ријечи,
Но освештани огањ што ме грије !

ГДЈЕ ЈЕ РАЗМАХ СНАГЕ?..

Гдје је размах снаге? Гдје је сила мушка
И свијетли подвиг дјела непролазних?..
Ја видим, нас редом садашњост љуљушка,
Кô дјецу, у мекој зипци снова празних...

Ко се прену на глас братовљевих мука,
И с мелемом благим невољнима стиже?
Ко погледа небо раширених рука,
И смирене душе крст на плећа диже?

Милиони зову, помоћ ишту нашу,
Но богова нема да испију чашу —
Трн не боде чело покољења мазних...

Гдје је размах снаге? Гдје је сила мушка?
Ја видим, нас редом садашњост љуљушка,
Кô дјецу, у мекој зипци снова празних...

ОЖИВИ МЕНЕ, НОЋИ...

Поздрављам тебе и твоју самоћу,
Твој шум и златни повратак звијезда
Кô птице кад их гоне из гнијезда,
Ја бјежим теби, јер покоја хоћу!..

Једва сам чекô на ове тренутке,
С немиром срца и са болом груди...
Ја сам сит вреве и досадних људи
И празна доба што нам рађа лутке...

Оживи мене, ноћи, Богом дана!
Ступи, и тихо преко мојих рана
Положи твоје меко, топло крило!

Узми ме, дигни, и са мном одброди,
Негдје, далеко, незнаној слободи,
Гдје нигда није ових људи било...

ЗОРА

Разгорила се зора на висини —
Широки пламен по гребену засја.
Устај и пођи! Тамо, у даљини,
Гдје пољем тече шум дрвља и класја;

У тамном лишћу гдје слатки плод руди,
Гдје свака биљка збори гласом тајним;
Тамо, далеко од вреве и људи,
Утјехе има болима бескрајним...

Отвори срце небу благодатном,
Потоку, роси и лептиру златном,
На ружу када уморан малакше.

Праштај, и моли за себе и оне
Што љутом мржњом киње те и гоне,
И дуго плачи, и биће ти лакше...

МОЈА ПЈЕСМА

Не, бор здрави није пао —
Ја и сада крепко стојим.
Бог ми јако срце дао,
Да у часу страшних дана,
Усред борбе и мејдана,
Не понижнем челом својим.

Не плаше ме громи они,
Ни вихори што ми лете!
Моја харфа и сад звони,
Свака струна снаге пуна,
Све звук ближе небу стиже,
Штићен вољом Судбе свете

Па нек хује пусте ноћи
Пустим вјетром дивље силе —:
С Богом својим, у самоћи,
При свјетлости звијезда нови,
Прослављаћу живот ови
Тихим гласом харфе миле!

Не, бор здрави није пао —
Ја и сада крепко стојим!

Бог ми јако срце мио:
И кад олуј кроз ми срце
С облацима на ме срце,
Он ме гриј сунцем својим...

Ја сам поток што из горе
Кроз вихоре свој шум шаље!
И што више громи оре,
Што се више дажде слива,
Он све виши, јачи бива,
И свом циљу лети даље!..

Топла огњишта

ХАЈДЕМО, МУЗО...

Хајдемо, Музо, из овога круга,
Из луде вреве и хуке и праске.
Жељан сам лица без лажи и маске,
Жељан сам пôља, дубрава и лу́га.

Погледај тамо те колибе голе,
Трошне и тамне као магле зимне;
У њима живе душе гостопримне,
Срца што грију, што ћуте и воле...

Њихов је говор моме срцу лијек,
И с њима тако провео бих вијек,
Па храна била само црна кора.

Хајдемо, Музо, из те луде праске,
Жељан сам лица без лажи и маске,
Жељан сам топле ријечи и збора.

ПРЕД КОЛИБАМА

Тебе што вијек свој обливаш знојем,
И као Титан замахујеш крâсном,
Тебе што живиш са Истином часном,
Ја славим, ево, и хвалу ти појем!

Убоги друже дубрава̂ и врела,
Ти који немаш љага да те грде,
Пружи ми руку, да жуљеве тврде
Ижљубим на њој, ко̂ знак часних дјела!

Ја знам, ти само до дна пијеш чашу,
И крвљу појиш ову груду нашу,
Хранећи срце витештвима старим!

Ја знам, ти само напајаш се небом,
И сваког примаш са сољу и хљебом,
Па тебе славим! Теби благодарим!

ПОД КРСТОМ

Уз брдо се пењем све више и више.
Нада мном, високо, орлови шестаре;
Доли видим села и колибе старе
И путање, мокре од скорашње кише.

Ено, један тѐжак замахује красном
У зараслу земљу, и пањеве крши...
Но кад посо̀ трудни са напором сврши,
И кад њива роди раденику часном:

Он пожњети неће до туге и бола,
Остаће му земља и пуста и гола —
Скакавци ће гладни сву појести жетву...

Али он са сузом неће дићи клетву,
Јер тај што се мора вјечно с крстом пети,
Тај не смије нигда плакати ни клети...

СИЈАЧИ

Јутро. Бик риче. Из широке ноздре
Пара му бије. Одјекују стране.
Зла́тно, кô класје златно када дозре

Избија сунце, навјешћује дане
Љиљана скорих. Шуме пјесме врела̀,
И раним пупком пупе голе гране.

Ово су часи великијех дјела —
Широм ораних замагљених њива
Виде се јаки родитељи села̀.

Зној им са лица удара и лива,
Полако крачу, кô да сваки ступа
Ковчегу светом гдје угодник снива.

Полако крачу. И док магла туна
Растањује се, и док сунце лије
Радости златне из црвених купа:

Сви машу руком изнад бразда тије',
И продрти им петеви рукава
Лепршају се, шу́ме, кô да вије

Вјетар у сплету сасушених трава.
Мени се чини: кô да крила склопе
Свијетле птице, и сврх ових глава

Лебде и поје, а из сваке стопе
Радника кротких, робља наших дана,
Лавори, сјајни кô злато кад стопе,

Расту, свију се, па врсима грана
Пољубе црна и знојава чела.
И кô да чујем: како са свих страна

Хорови звоне, и кô суза врелâ
Свјетлост чудесна полако се слива
По продртијем крововима селâ.

И сваки сијач кô да виши бива,
Расте, и сваки под крстом се диже
Небу... И на ме, у сред ових њива,

Кô раздробљене звијезде, све стиже
И пада сјеме из жуљавих рука.
А озго Отац силази све ближе,

Уз пратњу силних и чудесних звука
Ореол сјајан Он полаже виш' њих...
Из свуд, из неба, с врхова и лукâ,

Звони и звони: Осана во вишњих!..
...Сја сунце, златно кô класје што доздре.
Бик риче испод јела стогодишњих,

И јутро кади димом јаке ноздре...

МУКА

О, класје моје испод голих брда,
Мој црни хљебе, крвљу поштрапани,
Ко ми те штеди, ко ли ми те брани,
Од гладних птица . . . моја муко тврда ?

Скоро ће жетва. . . Једро зрње зрије. . .
У сунцу трепти моје родно село. . .
Но мутни облак притиска ми чело,
И у дно душе гром пада и бије. . .

Сјутра, кад оштри засвијетле српи,
И сноп до снопа као злато пане,
С нова ће тећи крв из моје ране — —
И с нова пати, сељаче, и трпи. . .

Сву муку твоју, напор црна роба,
Појешће силни при гозби и пиру. . .
А теби само, кô псу у синџиру,
Бациће мрве. . . О, срам и грдоба ! . .

И нико неће чути јад ни вапај —
Не боле муке пијану господу. . .

Сељаче голи, ти си прах на поду,
Тегли и вуци, и у јарму скапај!..

О, класје моје испод голих брда,
Мој црни хљебе, крвљу поштрапани,
Ко ми те штеди, ко ли ми те брани
Од гладних птица... моја муко тврда?!.

ЈУТРО ЖЕТВЕ

Овдје, под храстом, гдје се папрат сплете,
Почивам самцат. Шуште рачве старе,
Као да машу на чупаве четe

Облака раних, што се тихо жаре
И плове, тамо, преко поља тије',
По злату јечма и шенице јаре,

Гдје трепти јутро и свјетлила лије —
Пада по дрвљу и захвата села,
И раштркане колибице мије.

Низ голу стрмен пљуште хитра врела,
Кô да би крупне рубине, што горе,
По долинама разасути хтјела. . .

Тамо, у страни, под пламењем зоре,
Виде се чељад, трсната и здрава,
Кô тврда стабла на хрбату горе.

У поље слазе, гдје ријека плава
Тече и класје жедно пије росу,
И по врбаку танка магла спава.

Погледај! Ко је мушко, носи косу
Преко рамена, а струка му бедра
Ресама бије. Женске, с њима што су,

Грабље и виле држе; неке ведра
И нејач малу. Већ чујем ђердана
Звекет, и видим, трескају се њедра...

Ево све дружбе! Овдје, испод грана,
Своја гнијезда гдје косовац гради,
Гдје с букве шуште бајке давних дана,

Видим их, ходе. Пољски вјетар хлади,
Повија густу траву испред људи,
И јашмак диже са невеста млади'.

Ту су и мајке. Гле, једној са груди
Голотрб мали прегô се, и врео
Пружио руке за маком што руди.

Сви грабе брже, тамо гдје се сплео,
На домак стада и широке струге,
Са златним класом клас златан и здрео.

Већ су на мети. И рукаве дуге
Загрћу косци, и живо се кладе
Који ће брже надкосити друге.

Збацише с глава саруке, и ваде
Из водијера гладилице старе,
И хитром руком добре косе гладе.

Сад полегоше, и шенице јаре
Покривају их врси уздрхтани,
И, росни, лако на зори се жаре.

И косци косе, и док вјетар рани
Повија класје: са жилава врата
Мрсе се, вију, перчини им врани.

И сикће коса, и у сјају злата
Откоси леже, и рубини росе
Трепте по зрњу оборена влата.

Сребрн се блесак просипа са косе,
Набрекле дршћу на мишици жиле,
И житом шушти корак ноге босе.

Већ грабље грабе и дижу се виле —:
Са навиљцима злата изнад чела,
Ступају цуре. Радосне и миле

Плодове жетве, слатку храну села,
У стоге слажу. Већ дрхтаву јару
Из сухог њедра баца земља врела —

Већ прислужено сунце на олтару
Небесном трепти, зари, е бих рекô,
Као да виси и пламти у жару,

Огромно, свето сво, кандило неко!
Гле, један орô лети му све брже,
На клисурама што га сву ноћ чекô...

Већ златна неба, златни огњи прже —
У хлад се, ево, путник, турчин, крије,
Привезан коњиц покрај њега хрже.

И надмећу се косци ко ће прије!
Не ћуте они умора ни грча,
Само што жеђи одољети није!

Гле, један висок, као стабло срча,
Бришући знојно лице што се плами,
Под јабланове до ријеке стрча —

Прилегну земљи, и на душак сами
Жеђ врелу смири, док сјајно, кô срма,
Трепери јутро, и све зове, мами.

У радовању шуми гора стрма
И воде њене, грмјелица пуне,
Пробијају се из хриди и грма.

Све пјева. Уз то, кô да росне круне
Класова златних додирују неђе,
Полако, харфе невидљиве струне...

И кô да свуда плотове и међе,
Засипљу звуци, дробе се по трави,
И падају ми на очи и веђе.

Видим их... Ено, пурпурни и плави,
По радној дружби лагано се свише —
Сва женска њедра и росни рукави

Трепере њима... Ја растем, све више,
Кô стабло неко... И са мојих грана,
Под благим пљуском од сунчане кише,

Плодови руде, кô сан младих дана...
И у свом соку ја чујем све звуке,
И на свом плоду, у сред родних страна,

Свијетле жетве ћутим топле руке...

НА МОЛИТВИ

По штурој ражи титра црвêн мека,
Прашта се сунце и врхове љуби,
И плаво вече слази из далека.

У страни гучу планински голуби,
По које стадо чује се из дола,
И неко викне и одјек се губи.

Мирише папрат и борова смола,
И све се више, у сутонском велу,
Херцеговачка црне брда гола. . .

Пламења ватре виде се по селу,
Повијају се са рудина голи',
Кô широк стијег војскама на челу.

И како прва роса пада доли,
И гине дана жега и тегоба,
На домак ватре гологлав пук моли.

Около софре, око свога шкроба,
Крст мође на се, и свој поглед бони
У небо диже. И спокојно доба

Починку тихом докле птицу гони,
Ја чујем тамо из села и лука
Гдје мјесто звона вечернијех звони

Невидљив ланац са сељачких рука. . .

ПОГРЕБ

Повија се жито. Мирно, у дну села,
Уском, старом стазом што на гробље води,
За убогим одром мала пратња ходи —
Препланула лица и снуждена чела.

Негдје шева пјева при заходном зраку.
И сиједи отац игуман, пун бриге,
Полагано чита из дебеле књиге
Опроштајна слова сиротну тежаку.

И чуј!.. Земља пада...
Врх дрвета руди...
У пољу се чује дозивање људи,
И виде се стада мрљава, и сива

Прашина гдје лети...
Тихо, у сутону,
Вјетар селом носи елегију бону,
И покривен драчом гроб убоги снива...

ПРАЗНА КОЛИБА

У кадуљи густој прва зуји пчела,
Размиче се танка магла више села.

Свуд из раштрканих колиба дим плави
У небо се пење, да се јутру јави.

Само у пристранку, на домаку храма,
Иструхлога крова стоји кућа сама.

Из ње нема дима да избије страном;
Једно сухо стабло покрило је граном. . .

И док врхом титра рани пламен зоре,
И у пољу трепти злато жетве скоре:

Она сама тако трухне, чами, преда,
Прислушкује, дршће, и у гробље гледа. . .

Хумке

БАДЊА ВЕЧЕ

Вечери света! Хоћу ли те и ја
Славити пјесмом радости и среће?..
У моме оку, ево, суза сија,
И моје ране постају све веће...

Твој златни поход и убогу годи,
И види Бога у часима овим;
Нада мном само мрак студени броди,
И душу бије немирима новим...

У пустој соби, сам, кô сјенка бона,
У себи слушам звук погребних звона,
И стискам срце јадно и кукавно...

Вечери света, дођи... Тихо, тише...
Јер овдје нико не чека те више —:
Сви моји мили заспали су давно...

НА ГРОБЉУ

Изнад мене шу́ме чемпресове гране...
Старо гробље спава... ја га тако волим...
Ево опет моје сузе уздрхтане,
Пада, па се љуби са каменом голим. .

Овдје ми је сестра... У прољеће једно
С вијенцем љубица застала је она...
Са купине славуј јецао је чедно
Уз жалосни одјек опроштајних звона...

Ја сам оне часе све крвљу записô
У рујине пусте — у то срце боно...
Вал бурнијех дана рану није збрисô —
Ја и сада гледам мртво лице оно...

Срета ме кад поноћ звијезде изведе,
Кад сребрни мјесец у облаку дршће;
На чело ми спусти уснице блиједе,
Љуби ме и води на глухо раскршће.

Збори ми о срећи прекогробног мира,
Гдје је сваки тренут ведар, благодатан.

Гдје је вјечни живот, кô живот лептира,
Слободáн, без туге, пун сунца па златан . .

И дуго ми тако шапће призрак тајни —
Ја кроз сузе гледам њено свехло лице,
Док по њеној коси вјетар уздисајни
Лелуја и љуби мртве љубичице. . .

И смрвљена душа заболи ме јаче,
И процвили срце кô сирота бона —:
Ја чујем, далеко, како славуј плаче
Уз жалосни одјек опроштајних звона. . .

ЛАКУ НОЋ

† Јакову.

Сунце тоне, дан се клони,
У даљини звоно звони —
Студени му дршће глас...

Вјетар хује, и све јаче
По обали дрвље плаче,
И жалосно гледа нас...

Што ми вако душа грца?
Овај немир и бол срца
Када ће ми, драга, проћ'?...

Вјетар хује кроз тегобу...
Хоћеш ли ми доћи гробу?...
Сунце тоне... Лаку ноћ!...

ПОШЉЕДНО ВЕЧЕ

† Јакову.

У прљавој соби, на самртном одру,
Изнемогô лежи и на прозор гледа...
Децембарско сунце полагано сједа,
И залази тамо за пучину модру...

У мирису јелâ док се вече купа,
По заливу малом лака црвен титра,
Негдје, у близини, боно јеца цитра,
И с бродова стиже ланца звека тупа...

Он подиже руку и са болом рече:
„О, заходно сунце!... О, румено вече!...
О, младости моја!...“ И глас ропац узе -

Стеже... Још једанпут за завјесом старом
Затрепери сунце, и цјелива жаром
У његовом оку капљу задње сузе...

МАТИ

Још нигда није твој дом, о смрти, био
Украшен тако!... Најљепши плод си са грана
Побрала земних, а он је још сунца хтио...

Једне си ноћи са плавих слетила страна
У моје врте... Тихо је падала роса,
И крунила се јабука процветана...

И ја сам чула гдје крадом корачаш боса —:
И у твом дому моја су дјеца била...
Одвела си их... Златна је њихова коса,

Кô златно класје кад слети зора мила!
Они су били моји анђели прави!...
У њих је лице кô љиљанова свила...

У њих су очи плаве, кô затон плави...
У њих су усне мак црвен што се крије
У здрелом житу... Још нигда, како се јави,

Твој дом, о смрти, украшен био није
Таком љепотом!... А моји двори су црни...
О, гдје си?!.. Дођи, у моју собу, што прије,

Ја чекам на те! . . . Сва моја блага згрни —:
Ја имам очи плаве, ја ћу их дати. . .
Ја имам косу златну, њом се огрни. . .

Ја имам топла њедра, све даје мати,
Све узми, ево! . . . Не оклевај, ходи!
Пружи ми руку! . . Мирно ћу уза те стати! . .

Само ме дјеци, мојој ме дјеци, води! . . .

ПРЕТПРАЗНИЧКО ВЕЧЕ

Сјутра је празник. Своју свјетлост меку
Кандило баца и собу ми зâри.
Сâм сам. Из кута бије сахат стари,
И глухи часи неосјетно теку.

Напољу студен. Пећ пуцка и гије.
Ја лежим; руке под главом, па ћутим;
И слушам како, грањем замрзнутим,
У моја окна голи орах бије.

Тако на врата суморна ми срца
Сјећање једно удара и чека,
Кô друг и сабрат, као душа нека,
Што са мном плаче и у болу грца.

Негда у таке ноћи, када отка
Помрлом грању зима покров ледан,
Ова је соба била кô врт један,
Гдје је кô поток текла срећа кротка.

Као и сада, пред иконом сјаји
Кандила свјетлост. Из иконостаса
Сух бршљан вири. Лако се таласа
Измирне прамен и благослов таји.

Сва окађена мирише нам соба.
Около жуте лојане свијеће
Ми, дјеца, сели кô какво вијеће,
Радосни што је већ грудању доба...

Под танким велом плавкастога дима
У пећи ватра пламти пуним жаром,
И сјајне пруге по ћилиму старом
Весело баца и трепери њима...

У врх, на меку шиљту, отац сио,
Пружио чибук и дим се колута.
Његова мисô надалеко лута,
И поглед блуди сањив, благ и мио...

Уза њ, тек малко на шиљтету ниже,
Кô символ среће наша мајка бдије;
За скори Божић кошуље нам шије,
И кад-кад на нас благе очи диже...

У то би халка закуцала. „Петар!“
Ускликне отац. „Он је зацијело!
Он вазда воли говор и сијело —
Отворите му!“ И ми сви, кô вјетар,

Трчи, и врата пријевор извуци!
И стари сусјед, висок као бријег,
Тресућ с руха напанули снијег,
Јавио би се с фењером у руци...

Сваки му од нас у загрљај хита,
Мајка га кротко сусрета и гледа,

А он се јави па до оца сједа,
И бришућ чело за здравље га пита...

Сва новом срећом огране нам соба,
На сваком лицу свето, сјајно нешто — :
Сучући брке стари сусјед, вјешто.
Почô би причу из далеког доба...

И докле прозор хладна дрма цича,
Ми сваку ријеч гутамо нијеми;
Срца нам дршћу у радосној треми,
Све догод не би довршио чича...

Затим би отац, ведар кô сјај дана,
Узео гусле у жилаве руке,
И гласно почô, уз гањиве звуке,
Лијепу пјесму Страхињића Бана...

Мени је било, кô да пјесме ове
Сваки стих поста пун бехар у роси,
Па шуми, шапће, и мени по коси
Просипа меке пахуљице нове...

О, мили часи, како сте далеко!
Ви, драга лица, ишчезла сте давно!...
Пуста је соба, моје срце тавно,
И без вас више ја среће не стеко'...

Кандило и сад пред иконом тиња...
И сад је позно предбожићње доба;
Но глуха јама сад је моја соба,
А ја лист свео под бјелином иња...

Узалуд чекам... у нијемој сјени
Никога нема... Сам, кô камен, ћутим...
Само што орах, грањем замрзнутим,
У окна бије и јавља се мени...

Но док ми мутни боли срце косе,
Кô студен травку у врх крша гола,
Из мртвих књига, са прашљива стола,
Ја чујем шушањ кô вилине косе...

Гле! Сад се редом расклапају саме
Све књиге старе — снови чежње дуге;
Мичу се, трепте једна покрај друге,
И њихов шумор кô да пада на ме...

Сањам ли? Ил' би ово јава била?...
Из растворених листова и страна
Прхнуше птице лаке, кô са грана,
И по соби свуд развише крила...

Све се свијетле!... Све у блеску стоје!.
Једна около кандила се вије,
А нека болно, кô да сузе лије,
Пред сликом дршће мртве мајке моје...

Неке бијеле као љиљан први,
Само им златно меко перје груди;
Неке све плаве, тек им грло руди,
Као да кану кап зорине крви...

Неке ми пале ту на срце свело,
Па крилма трепте и шуште кô свила...

А једна лако врхом свога крила
Уз топли цвркут додирне ми чело —

Кô да би хтјела збрисати сјен туге...
И слушај, редом запјеваше оне!
И гласи дршћу, тресу се и звоне,
Мили и сјајни кô трептање дуге:

„Не тужи! С болом куда ћеш и гдје би!?
Ми, пјесме твоје и другова свију,
Што своје душе на звјездама грију,
Света смо жива породица теби!...

Ми, као роса на самотне биљке,
Падамо тихо на сва срца бона,
И у ноћ хладну многих милиона
Сносимо топле божије светиљке...

Ми здружујемо душе људи свије'!
Мртве са живим вежу наше нити,
И с нама вазда уза те ће бити
И они које давно трава крије...

Пригрли ова јата благодатна!
И када једном дође смрти доба,
Наша ће суза на кам твога гроба
Канути топло кô кап сунца златна“...

И акорд звони... Све у сјају јачем
Кандило трепти и собу ми зâри...
Из кута мукло бије сахат стари.
Ја склапам очи, и од среће плачем...

НАШ СТАРИ ДОМЕ...

Наш стари доме, како си оронô!..
Капије твоје нико не отвара,
По њима мирно црв дубе и шара —
Гризе, кô чежња једно срце боно...

Ево ми собе. О дувару јоште
Икона виси, прашљива и сама,
И у ме гледа и шапће из рама
О добу среће, дјетинства, милоште...

Овдје сам прве стихове написô...
Овдје је с душом полетила мисô
Високо, тамо, гдје се исток жари.

Овдје ми негда бјеше рај... А сада?..
На моје срце гробна земља пада,
И ја се рушим кô ти, доме стари...

Слике и визије

НИМФА

Прећи путе, дуге стазе,
О, мој драги, мени ходи!
Тајни часи ево слазе...
Ноћ је пуна јоргована,
И пахуље росне с грана
Падају по води...

Овдје испод густих ива,
Гдје се њише трска млада,
Твоја драга тебе снива —
И у косе љиљан мође
И од слатке гине среће
И теби се нада...

Ходи!.. Стишај слатке боле —
Плам њедара мојих наги'!..
Мјесец сјаје кроз тополе,
Моје срце страсно гори,
Бескрајна ме чежња мори —
Ја умирем, драги!

ПЛИЈЕН

Ноћ сјеверна. Коњик стиже,
Јури преко степе пусте.
Мјесец гори... Прах се диже,
Кô прамење магле густе.
Но гле! Јунак самац није,
За њим сједи цура нека;
Врана јој се коса вије
Кô просута свила мека.

Знаш гдје лака срна пасе,
Вода пада с хриди голе,
Како бршљан обвија се
Око брезе и тополе?
Тако она, вита, ломка,
Обви руке обадвије
Око паса смјела момка
Што му чело самур крије.

Не питај их куда језде,
То не смије нико знати,
До ли поноћ и звијезде

И пун мјесец што их прати!
Не стој на пут!.. Мрко слути
Онај што кô вихор гони!..
Руком држи кинџал љути,
Крвав као мјесец они...

ВИЗИЈА

Ноћ. Језеро. Гдјегдје свитаљка се јави,
О брезама виси мјесечине вео;
Гори, на стијени, гдје се бршљан сплео,
Јелен стоји. Гледа у хоризонт плави.

Над њиме високо, лежећи у меким
Прамењима магле, промиче и поје
Једна светла слика простором далеким,
И с њедара баца златне руже своје...

Под главом јој снопак уздрхталих зрака,
По топломе телу коса јој се мрси.
На њу мјесец мотри и звијезда свака,
И пред њоме горски сагињу се врси...

Сва у слаткој чежњи ноћ гори и сија,
И молитву тиху шапћу круне грана;
Као да се небо ближе земљи свија,
И сам Господ ходи преко мирних страна.

То путује Љубав своме завичају
На исток, далеко, преко брда голи',
Пред олтаром неба, чиста и у сјају,
Да прислужи сунце и Богу се моли...

СВИЈЕТЛА НОЋ

I

Ноћ је била јасна и топла и мека,
Кô да је по земљи падô свилен вео.
Исходни се мјесец јављô издалека,

И у модро небо сањиво се пео
Изнад оштрих рта, дубрава и села;
И бијелу свјетлост сву кô да је хтјео

Просути у плаву маглу што се сплела
С врбама на међи ријеке. Са страна
Шумљела су жита. Тихи вјетар с врела

Пун је био душе поспалих љиљана,
И на мед и црвен саг кукуријека
Мирисô је ваздух. Под покровом грана

У пољу је будна лежала ријека.
Сâм сам лутô нити кога гдјегод срето';
Нити ли сам чуо глас ни ход човјека —

Све је било тихо, спокојно и свето.
Но онамо, гори, на гребену, на ком
Бор зелени шумом поздрављаше љето,

Видио сам Њега, сједио је... Лаком
Свјетлошћу је сјао Његов лик и коса...
Ноћ никада није у чезнућу таком

Припила се земљи, нити ли је роса,
Стрепећи на листу, тако сјајна била...
Небо и звијезде, голети, врх и коса,

И разрасло жито и сјајно кô свила —
Све кô да се уза Њ приљубити хтјело,
Кô дијете мајци у сред топла крила...

А Он, душа свега и Увир и Врело,
Сједио је гори високо над луком —
Пред њим харфа бјеше. И дигнувши чело

Спрам јасних звијезда, Он, лагано, руком,
Такну златне жице од косе планета,
И запоја... Меким и чудесним звуком

Испуни се небо, земља, шум дрвета,
Понори и воде, и све сјати поче...
И ја видјех како, испод трносплета,

Старо гробље прену, дигоше се плоче,
И безброј костура, дижући све јаче
Своје штуре руке, мукло кликну: Оче!

II

Ја сам слушô, слушô... И кад лако таче
Послједни пут жице: низ голет, што боде
Оштрортом хриди и иглама драче,

Нечујно, кô мисô, мирни Христос оде,
И спусти се доли у луку и села,
Гдје се густе ражи у сан тихи своде.

Пође... стане... Слуша шум и ноћна врела —
Сања... и у слаткој чежњи топло дршће...
Свија грање, љуби... и кô да би хтјела

Све Његова душа да загрли чвршће
И упије у се: ноћ, мјесец што броди,
Ријеку и врбе, поља и раскршће,

И путању уску што у село води...
Ја стајах, и док ми све чудесно блиста —:
Круг, земља и свјетлост мјесеца по води:

Још једанпут видјех замишљена Христа,
Гдје кроз жито прóђе, тих кô нотње крило,
И поглади руком врхе плода чиста...

Сјутра, свуд је пољем класје златно било...

Са Неретве

ЗИМСКО ЈУТРО

Свану. Мујезин виче на мунари.
Салепчија се чује: „Врућо! Тазе!“
Отварају се газдинске магазе,
И браве шкрипе и ћепенци стари.

Поледица је. Згурени метлари
Трљају руке. Низ Махалу Доњу
По који Турчин пројаше на коњу,
А за њим стижу хрти и огари.

У берберницe скупљају се аге,
Пуше и срчу каву. Из оџака
По њима титра ватре црвен лака, —
И окна сузе од паре и влаге.

Понека цура с ибриком, сва једра,
На чесму прође и, док вјетар мете,
Нануле клепћу о голе јој пете,
И пуна, здрава, тресу јој се њедра.

У дугом ћурку, погнути, са штапом,
Трговци грабе и назову Бога.

Покоји лиска[1], полуголих нога,
На вјетру трчи за раздртом капом.

Пролазе краве и ричу. С кантаром
Већ баждар чека. У вреви и буни
Хљебар се криви: „Сомуни! Сомуни!“
И даље чучи за мангалом старом.

Све живљи бива сокак и раскршће.
Под теретима, друмом, шкрипе кола,
Бич пуца... Тегле, стењу кљусад гола,
И хладно јутро над Мостаром дршће...

[1] скиталица

ВОДЕНИЦА

Старо мјесто моје!.. Под сјенкама грана
Радобоља мрмља, вере се и мути;
Мрке хриди стреме, високо, са страна,
Пуне густих зова, смокава, и трска.

Све је исто!.. Само, кô некада прије,
Не чује се хитри точак да удара;
Кô бол један, што се у дну душе крије,
Остављена ћути воденица стара...

Кроз видњачу малу, гдје у сухој трави,
Само студен гуштер полагано шушне,
Не јавља се млинар, са шалом на глави,
Нити видим оне очи простодушне...

Много ли сам пута ја овдје, у хладу,
У вечери љетне, на одмору био!
И дижући очи на млинарку младу,
Из ведрице, жедан, хладне воде пио!

Бог зна гдје је сада?!.. Радобоља мрмља,
Пуна грмјелица, сребра, адиђара...
И док златно вече пада поврх грмља,
Накривљена ћути воденица стара...

БЕГ РАШИДБЕГ

На чардаку старом Бег Рашидбег сјео,
Пуши. Пољем гледа: све брже и брже
Пун зеленко један гдје граби и хрже, —
И у срцу бега букну пламен врео...

Сјећа се младости, баште мирисаве,
И ђогата свога, и уских сокака,
Гдје су цуре лаке из свих мушебака
На њ бацале руже и зумбуле плаве...

У сну гледа царске низаме и хорде,
С мјесецем барјаке зелене и горде,
И борија турских чује јасне звуке...

Сања... Но ђаурска труба писну неђе...
Он се прену, трже, густе скупи веђе,
И обори главу међу сухе руке...

МОЈА КОМШИЊИЦА

Има неко доба све ме чежња мори,
Све ми нешто срце уздише и гори,
Па ти немам, брате, ни мира ни станка,
Него дуге ноћи ја бдијем без санка,
И стишавам срце, и њиме се мучим,
Па до зоре тако памети га учим...
Али лудо срце не чује шта зборим,
Него ме све пати ударима горим,
И дршће и стрепи, као лист са прута,
И зове ме тамо, одмах преко пута,
Под широким дудом од стољетних дана,
Гдје кућица стоји кречом окречана,
Па кô да су вјетри снијег нанијели,
Спрам јаркога сунца она се бијели;
А ноћу, кад јасна мјесечина гране,
Под широким дудом сва трептати стане...
Ту је, ту је оно што ми срце мами,
С чега ноћу бдијем до у освит сами!
Ту је оно благо, љепота Мостара,
Ту је кита смиља, ту је злато Мара!
Кунем вам се, људи, свијем на свијету,

Што је бистре росе на горском цвијету,
Нико не би могô наћи капцу једну
Тако милу, сјајну, и чисту и чедну!
Кунем вам се, од кад јарко сунце грије,
Запамтио нико 'наке очи није!
Лијепе и мудре, свијетле и црне,
Пуне живе ватре, гдје ми душа срне!
И кунем се, што је ђула и бехара,
Све би својим лицем застидила Мара!
Па још коса мека, она коса врана,
Би мехлемом била и најљућих рана!...
Од јутра до мрака с прозора је гледим,
Па уздишем тако, чезнем и блиједим,
А мајчино благо послује и ради:
У широку софу жути шебој сади;
До шебоја ђурђин и каранфил мио,
Уз црвен каранфил феслићен се свио,
Па кад вјетар духне кроз мурвине гране,
Мариним цвијећем миришу све стране!...
Сад је видим, ено, по танану платну,
На ђерђефу лаком везе грану златну!
И уз ситни везак, на доксату, слаже
Ону милу пјесму што је срце каже:
О, сунашце јарко, свом смирају пођи!
О, мој драги, ти ми под пенцере дођи! —
Па пут неба често мили поглед пусти,
Кô да једва чека да се вече спусти...
Па још, болан друже, кад нећеља сване,
На авлијска врата када Мара стане!
Бих, тако ми Бога, аџамија постô,

У механи пио и брез гроша остô!
Јер да само видиш у лијепе Маре
Какве ли су пусте димије од хáре!
Каква ли је на њој таласија ткана,
Што јој њедра крије са два ђула рана!..
Какав ли је онај, над повијом враном,
Црвен фесић пусти са бисерли граном!
Па да чујеш јоште звекет златних гривна,
Кад наранчу жуту баци цура дивна!
И да видиш осмјех и слатка јој уста,
Би и тебе с мајком раставила пуста!...
Па још оне очи што сву милост нуде!...
Благо оном чија вјереница буде!

ПРОЉЕЋЕ

Немој, драга, ноћас да те сан обрва,
И да склопиш очи на душеку меком!
Када мјесец сине над нашом ријеком,
И на земљу пане тиха роса прва —

Прољеће ће доћи, и кô сребро свуда
Просуће се пјесма, топла, уздрхтана;
И пахуље сњежне падаће са грана
У наш бистри поток што баштом кривуда.

Узвиће се Љељо над нашим Мостаром,
И сваки ће прозор засути бехаром,
Да пробуди срца што љубе и горе.

Зато, немој, драга, да те сан обрва,
Дођи, и у башти буди ружа прва,
И на моме срцу мириши до зоре...

ДУША

Ја видим кад на те, топла и бијела,
Кроз твој пенџер мали мјесечина пада...
И шум сваки чујем твога одијела,
На душеке меке када клонеш млада...

Као сјенка твоја сваке те минуте
Моја душа прати и уза те дршће...
И љубице своје, чежњама осуте,
Просипа на твоју стазу и раскршће...

У баштама твојим оно роса није —
То су сузе среће што их она лије,
При сјају звијезда у тиху покоју...

У кандилу твоме када жижак цепти,
Знај, то душа моја прислужена трепти,
И просипа на те златну свјетлост своју...

НЕ ВЈЕРУЈ...

Не вјерујe у моје стихове и риме
Кад ти кажу, драга, да те силно волим,
У тренутку сваком да се за те молим,
И да ти у стабла урезујем име —

Не вјерујe!.. Но касно, кад се мјесец јави,
И прелије срмом врх модријех крша:
Тамо, гдје у грму прољеће лепрша,
И гдје слатко спава наш јоргован плави,

Дођи, чекаћу те!.. У часима тијем,
Кад на груди моје приљубиш се чвршће,
Осјетиш ли, драга, да ми тјело дршће,
И да силно горим огњевима свијем,

Тада вјерујe мени, и не питај више!
Јер истинска љубав за ријечи не зна,
Она само пламти, силна, неопрезна,
Нити мари, драга, да стихове пише...

ПОД ВРБАМА

Сјај ђурђевске зоре ране
Падао је преко страна,
А ти крадом газила си
У ријеку, испод грана...

Врану свилу твоје косе
Мрсио је вјетар тио:
Ја дршћући, као трска,
Под врбом сам скривен био...

Сребрн талас о хрид голу
Расипô се меко, мекше;
Ја на твоја њедра бацих
Струк вријеска и мелекше...

Ти затрепта, мила, нага,
И у воду сва се скупи...
У љиљане лица твога
Пурпурна се ватра упи...

И док лептир кружио те
Кô водени цвијет мио,
Ја дршћући, као трска,
Под врбом сам скривен био...

МЕТЕОР

У старој башти, на прагу од врата,
Пуни звијезда сједили смо сами...
Ноћ бјеше плава, и у полутами
Руменио се плод здрелих граната.

Тихо... Све ћути... Само бршљан свели,
Негдје, уз летве, шуштô је кô свила...
И у час кад си на мом срцу била,
Чудесна свјетлост сва небеса прели —

Бијела ватра по грању се просу,
И кô да небо раздроби планету,
Сав Мостар драгим камењем се осу...

Уза ме, топла, ти се приби јаче,
И мени бјеше кô да нас, у лету,
Анђео један златним крилом таче...

НА ИЗВОРУ

Лептирови лаки, свиленога крила,
Је ли која цура синоћ овдје била?
„Видјели смо једну с ибриком у руци,
И руже је брала овуда по луци.“

Је ли њено лице кô бехар на грани?
Бију ли јој крупни под грлом мерџани?
„Под грлом јој пуно црвених мерџана,
Лице јој је бјеље но бехар са грана.“

Видјесте ли очи и њезине вође?
Јесу ли јој косе плаве или смеђе?
„Косе су јој златне и од свиле мекше,
Под вођама плавим очи кô мелекше.“

У њедрима њеним је ли здрело воће?...
Згара ли је снага, па не знаде што ће?
„По лицу јој свуда жарка аспа бије,
У њедрима расту крупне дуње двије.“

Знам, лептири лаки, свиленога крила,
То је моја Јела синоћ овдје била!

ПОД ЈОРГОВАНОМ...

Ко покида са грла ђердане?!
Ко ти просу бисер и мерџане?!

„Јутрос рано ја у башту, мати,
Одох прве јорговане брати.“

„За ђердан ми запе росна грана,
Па се просу испод јоргована“...

А што су ти мутне очи тако?!
Кô да ниси заспала никако?!

„Негдје славуј пјеваше са гране,
Па га слушах све до зоре ране“...

Моја шћери, моја туго, јао,
А ко ти је њедра раскопчао?!

„Не карај ме, не љути се на ме,
Пуце, мајко, попуцале саме“....

ЕМИНА

Синоћ, кад се вратих из топла хамама,
Прођох покрај баште старога Имама;
Кад, тамо, у башти, у хладу јасмина,
С ибриком у руци стајаше Емина.

Ја̂, каква је пуста! Тако ми имана[1].
Стид је не би било да је код Султана!
Па још када шеће и плећима креће!...
..... Ни хоџин ми запис више помоћ' неће!..

Ја јох назвах селам[2]. Ал' мога ми дина,
Не шће ни да чује лијепа Емина!
Но у сребрен ибрик захитила воде,
Па по башти ђуле заливати оде.

С грана вјетар духну, па низ плећи пусте
Расплете јој оне плетенице густе!
Замириса коса ко̂ зумбули плави,
А мени се крену бурурет[3] у глави!...

[1] вјере.
[2] поздрав.
[3] несвјестица.

Мало не посрнух, мојега ми дина,
Но мени не дође лијепа Емина.
Само ме је једном погледала мрко,
Нити хаје, алчак[1], што за њоме црко'....

[1] враголан, објешењак, и т. д.

ПРЕД КАПИЦИКОМ

Капицик отвори, јер, мога ми дина,
Извалићу дирек и багламе[1] тврде,
Па нека се на ме сви а́лими[2] срде,
Јер за тобом, бели, ја црко́х, Емина!..

Ил' си љута на ме што по хефту[3] дана
У механи сједим, нити друго марим,
Но разбијам дерте с бекријама старим,
Уз ударе ситне танких терзијана?..

А ко не би пио?!.. Ко се једном сврне
У твој сокак, па ти види очи црне,
Тај се махнит враћа дому и акрѐби[4]!..

И кадија, валах, бекрија би био!
Да те једном види, букаром[5] би пио,
И нигда се више авертио[6] не би!..

[1] шарке.
[2] научењаци, паметари.
[3] седмицу.
[4] родбини, својти.
[5] дрвени суд.
[6] отријезнио.

ПОД БЕХАРОМ

Јахао сам коње, ашиковô, пио,
Али нигда нисам вако рахат[1] био!
Гле, велико сунце упрло стријеле
На зумбуле плаве и ђуле бијеле,
На гранате смокве покрај шедрвана,
На селвије вите од стољетних дана,
И танке мунаре сред равна Мостара,
Што се сав бијели од росна бехара;
Па кô да би један голем рубин био,
У хиљаду боја трепти шехер цио!
Док Неретва плава о крш се разбија
И сребрени галеб над њоме се вија...

Па још како овдје мирише мелекша[2],
И зелена трава од памука мекша,
И бијели цвијет трешње и јасмина,
Кô махала куда пролази Емина!..
Ах... Емина!.. Само ту да ми се јави,
Да јој мрсим свилу увојака плави'...

[1] расположен, весео.
[2] љубица.

Да ижљубим грло и под грлом што је...
Па сан када тихо склопи очи моје,
Да ме маше китом бијела бехара,
Би ми тада био ценет без карáра[3]!..

мјере.

ЕЈ, КОЊИЦУ...

Ај, коњицу вјерни! Ај, ти моје крило!
Гдје је доба оно, гдје су дани они,
Кад је срце пуно рахатлука[1] било?!

Као лаки вјетар што облаке гони,
Носио си дуго свога господара
Јутром и вечером кад се сунце клони...

Свуд сам брао ђуле и грозде бехара,
Мојој срећи нигдје равне било није,
Све од Бања Луке па чак до Мостара!

Знаш ли часе оне?! Позно сунце гријe,
Врхови мунара као ватра горе,
А свуда из башта мирис ђула вије...

Ми се повраћамо из лова, из горе,
А она на демир-пенцерима стоји,
Љепша од вечери и од сабах-зоре...

1 задовољства, весеља.

На ме чека, гледа... и часове броји
Кад ћу доћи... А ја, кад бих близу био,
Поздравио бих је из кубура своји'...

Она би с пенџере ђул и бехар мио
Просула из руке, и кô снијег на ме
Пахуљице меке падале су тио,

Као да су севдах ћутиле и саме...
О, како је онда пуно сунца било!..
А сад?.. Свуда мутни облаци и таме...

Ај, коњицу вјерни!.. Ај, ти моје крило!...

МОЈА НОЋИ...

Моја ноћи,
Када ћеш ми проћи?
— Никад!
Моја зоро,
Када ћеш ми доћи?
— Никад!
Моје небо,
Када ћеш заплавит?
— Никад!
Моја срећо,
Кад ћеш ми се јавит?
— Никад!
Моја драга,
Кад ће наши свати?
— Никад!
Моја сузо,
Када ћеш ми стати?
— Никад!

САДРЖАЈ

страна

Пролог 7

Под веригама:

Моја отаџбина 13
Остајте овдје 14
Сеоба 16
Горо моја 18
Музи 19
Ми знамо судбу 20
На убогом пољу 21
Под Острогом 23
Пролазе дани 25

Погашене звијезде:

Једна суза 29
Позни часови 31
Под јабукама 32
Смирај 33
Покидане струне 35
Под чемпресима 36
Једно вече 39
Мраз 41
Под сунцем 42
Моје птице, збогом! 43

Под једрима:

Поздрав 47
Бока 48
Рибари 49
Хљеб 50

страна

Вече на никољу 51
Сутон 53
Ноћ 54
Хризантема 55
Возаре, похити 56
Мјесечина 57
Јутро 58
Бајка 59
Моја љубав 61

Са мојих стаза:

Уз хриди живота 65
Трубадур 66
Харфа 67
Ковач 68
Вечерња звона 69
Пролетње терцине 71
Госпођици * * * 73
Чежња 74
Јесен 75
На по пута 76
У сумраку 77
Вјерује и моли 78
Моја молитва 79
Гдје је размах снаге 81
Оживи мене, ноћи 82
Зора 83
Моја пјесма 84

Топла огњишта:

Хајдемо, Музо 89
Пред колибама 90
Под крстом 91
Сијачи 92
Мука 94
Јутро жетве 96
На молитви 101
Погреб 103
Празна колиба 104

страна

Хумке:

Бадња вече 107
На гробљу 108
Лаку ноћ 110
Пошљедно вече 111
Мати 112
Претпразничко вече 114
Наш стари доме 119

Слике и визије:

Нимфа 123
Плијен 124
Визија 126
Свијетла ноћ 127

Са Неретве:

Зимско јутро 133
Воденица 135
Бег Рашидбег 136
Моја комшиница 137
Прољеће 140
Душа 141
Не вјерујем 142
Под врбама 143
Метеор 144
На извору 145
Под јоргованом 146
Емина 147
Пред капиником 149
Под бехаром 150
Ај коњицу 152
Моја ноћи 154

PG
1418
S33A17
1911

Santic, Aleksa
Pjesme

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY